

www.maturzysta.info

PRAKTYCZNE

TABLICE MATEMATYCZNE

Treści, które są wymagane tylko na poziomie rozszerzonym,
umieszczono na żółtym tle.

Podział ten nie odpowiada w 100% wymaganiom maturalnym
podawanym przez CKE, lecz został utworzony na zasadzie „mniej więcej”.

PODSTAWY

Przedrostki jednostek miar

Przedrostek	Znaczenie	Zapis skrócony	Oznaczenie
Tera	1 000 000 000 000	10^{12}	T
Giga	1 000 000 000	10^9	G
Mega	1 000 000	10^6	M
Kilo	1 000	10^3	k
Hekto	100	10^2	h
Deka	10	10^1	da
Decy	0,1	10^{-1}	d
Centy	0,01	10^{-2}	c
Mili	0,001	10^{-3}	m
Mikro	0,000 001	10^{-6}	μ
Nano	0,000 000 001	10^{-9}	n
Piko	0,000 000 000 001	10^{-12}	p
Femto	0,000 000 000 000 001	10^{-15}	f

Podstawowe cechy podzielności liczb

- Liczba jest podzielna przez 2, jeśli ostatnia z jej cyfr jest parzysta, czyli jest jedną z liczb: 2, 4, 6, 8, 0.
- Liczba jest podzielna przez 3, jeśli suma cyfr tej liczby jest podzielna przez 3.
Przykład: 104628: suma cyfr $1+0+4+6+2+8=21$, $21: 2+1=3$, jest podzielna przez 3.
- Liczba jest podzielna przez 4, jeśli liczba utworzona przez jej dwie ostatnie cyfry jest podzielna przez 4. Przykład: 104628 dzieli się przez 4, bo 28 dzieli się przez 4.
- Liczba jest podzielna przez 5, jeśli jej ostatnią cyfrą jest 0 lub 5.
- Liczba jest podzielna przez 6, jeśli jest podzielna zarówno przez 2, jak i przez 3.
- Liczba jest podzielna przez 9, jeśli suma cyfr tej liczby jest podzielna przez 9.
- Liczba jest podzielna przez 10, jeśli jej ostatnią cyfrą jest 0.

Kolejność wykonywania działań arytmetycznych

- ➡ Zaczynamy wykonując obliczenia od działań w takich nawiasach, które nie zawierają innych nawiasów.
- ➡ Z wszystkich działań najpierw wykonujemy potęgowanie i pierwiastkowanie.
- ➡ Następnie wykonujemy mnożenie i dzielenie w kolejności ich występowania.
- ➡ Na końcu wykonujemy dodawanie i odejmowanie.

Procenty

$$1\% = \frac{1}{100}$$

$$p\% \text{ z } a \text{ jest równe } \frac{p}{100} \cdot a$$

Procent składany

- Jeżeli zakładamy lokatę wpłacając kwotę K , a odsetki są doliczane n razy (n okresów kapitalizacji), przy czym oprocentowanie za okres kapitalizacji wynosi $p\%$, to po upływie n okresów kapitalizacji na koncie będziemy mieli:

$$K \cdot \left(1 + \frac{p}{100}\right)^n$$

Przykład: składamy 1000 zł na okres dwóch lat. Oprocentowanie w skali rocznej wynosi 4%, a kapitalizacja odsetek jest kwartalna. Wobec tego oprocentowanie za okres kapitalizacji (za kwartał) wynosi 1%. Okresów kapitalizacji jest 8 (8 kwartałów). Po upływie dwóch lat na koncie będziemy mieli: $1000 \cdot \left(1 + \frac{1}{100}\right)^8$

- Jeżeli uwzględniamy 20% podatek od odsetek bankowych, wzór jest następujący: $K \cdot \left(1 + \frac{0,8 \cdot p}{100}\right)^n$, gdyż zostanie nam doliczone tylko 0,8 (80%) odsetek.

Wartość bezwzględna

$$|x| = \begin{cases} x & \text{dla } x \geq 0 \\ -x & \text{dla } x < 0 \end{cases}$$

$$|x| = |-x|$$

$$|a \cdot b| = |a| \cdot |b|$$

$$\left|\frac{x}{y}\right| = \frac{|x|}{|y|}$$

$$|a + b| \leq |a| + |b|$$

$|x|$ - odległość liczby x od liczby 0 na osi liczbowej

$|x - y|$ - odległość liczb x i y na osi liczbowej

Równania i nierówności z wartością bezwzględną

- Jeżeli $a > 0$ to $|x| = a \Leftrightarrow (x = a \text{ lub } x = -a)$

Przykład: $|x| = 28 \Leftrightarrow (x = 28 \text{ lub } x = -28)$

- Jeżeli $a > 0$ to $|x| < a \Leftrightarrow (x < a \text{ i } x > -a) \Leftrightarrow x \in (-a, a)$

Przykład: $|x| < 28 \Leftrightarrow (x < 28 \text{ i } x > -28) \Leftrightarrow x \in (-28, 28)$

- Jeżeli $a > 0$ to $|x| > a \Leftrightarrow (x > a \text{ lub } x < -a) \Leftrightarrow x \in (-\infty, -a) \cup (a, +\infty)$

Przykład:

$$|x| > 28 \Leftrightarrow (x > 28 \text{ lub } x < -28) \Leftrightarrow x \in (-\infty, -28) \cup (28, +\infty)$$

Wzory skróconego mnożenia

- Kwadrat sumy: $(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$
- Kwadrat różnicy: $(a - b)^2 = a^2 - 2ab + b^2$
- Różnica kwadratów: $a^2 - b^2 = (a + b)(a - b)$
- Sześciąt sumy: $(a + b)^3 = a^3 + 3a^2b + 3ab^2 + b^3$
- Sześciąt różnicy: $(a - b)^3 = a^3 - 3a^2b + 3ab^2 - b^3$
- Suma sześciątów: $a^3 + b^3 = (a + b)(a^2 - ab + b^2)$
- Różnica sześciątów: $a^3 - b^3 = (a - b)(a^2 + ab + b^2)$
- Kwadrat sumy trzech składników: $(a + b + c)^2 = a^2 + b^2 + c^2 + 2ab + 2ac + 2bc$
- $a^n - 1 = (a - 1)(a^{n-1} + a^{n-2} + a^{n-3} + \dots + 1)$

Przybliżenia

Jeżeli liczba b jest przybliżeniem liczby a , to

- błąd przybliżenia: $b - a$.
- błąd bezwzględny: $|b - a|$
- błąd względny: $\frac{|b-a|}{a}$

Wartości średnie

- Średnia arytmetyczna n liczb $a_1, a_2, a_3, \dots, a_n$:

$$s_a = \frac{a_1 + a_2 + a_3 + \dots + a_n}{n}$$

- Średnia geometryczna n liczb nieujemnych $a_1, a_2, a_3, \dots, a_n$:

$$s_g = \sqrt[n]{a_1 \cdot a_2 \cdot a_3 \cdot \dots \cdot a_n}$$

- Średnia ważona n liczb $x_1, x_2, x_3, \dots, x_n$, które mają przypisane wagi odpowiednio

$w_1, w_2, w_3, \dots, w_n$:

$$s_w = \frac{x_1 \cdot w_1 + x_2 \cdot w_2 + x_3 \cdot w_3 + \dots + x_n \cdot w_n}{w_1 + w_2 + w_3 + \dots + w_n}$$

LOGIKA I TEORIA ZBIORÓW

Sposoby zapisywania zdań złożonych

- ➡ **Koniunkcja zdań:** " p i q " lub " $p \wedge q$ " lub " p, q " lub $\begin{cases} p \\ q \end{cases}$
- ➡ **Alternatywa zdań:** " p lub q " lub " $p \vee q$ "
- ➡ **Implikacja zdań:** "jeżeli p to q " lub " $p \Rightarrow q$ "
- ➡ **Równoważność zdań:** " p wtedy i tylko wtedy, gdy q " lub " $p \Leftrightarrow q$ "

Tabela wartości logicznych zdań złożonych

p	q	$\sim p$	$p \vee q$	$p \wedge q$	$p \Rightarrow q$	$p \Leftrightarrow q$
1	1	0	1	1	1	1
1	0	0	1	0	0	0
0	1	1	1	0	1	0
0	0	1	0	0	1	1

Prawa rachunku zdań

- ➡ Prawa de Morgana
 $\sim(p \wedge q) \Leftrightarrow (\sim p \vee \sim q)$ oraz $\sim(p \vee q) \Leftrightarrow (\sim p \wedge \sim q)$
- ➡ Reguła odrywania: $[(p \Rightarrow q) \wedge p] \Rightarrow q$
 Jeżeli prawdziwa jest implikacja oraz jej poprzednik p , to również następnik q jest prawdziwy.
 Prawo to mówi, jak należy korzystać z twierzeń:
  - twierdzenie $Z \Rightarrow T$ musi być prawdziwe (udowodnione),
  - Z musi być prawdziwe (należy sprawdzić, czy są spełnione założenia twierdzenia),
  - teraz dopiero można korzystać z tezy T .
- ➡ Prawo przechodniości implikacji: $[(p \Rightarrow q) \wedge (q \Rightarrow r)] \Rightarrow (p \Rightarrow r)$
- ➡ Prawo kontrapozycji: $(p \Rightarrow q) \Leftrightarrow (\sim q \Rightarrow \sim p)$
 Prawo to mówi, że jeżeli jest prawdziwe twierdzenie $Z \Rightarrow T$, to jest również prawdziwa kontrapozycja tego twierdzenia: $\sim T \Rightarrow \sim Z$, np. twierdzenie Pitagorasa (w skrócie):
 „Jeżeli trójkąt jest prostokątny, to $(a^2 + b^2 = c^2)$ ” i jego kontrapozycja:
 „Jeżeli $(a^2 + b^2 \neq c^2)$, to trójkąt nie jest prostokątny”.
- ➡ Prawo podwójnego przeczenia: $\sim(\sim p) \Leftrightarrow p$
- ➡ Zaprzeczenie implikacji: $\sim(p \Rightarrow q) \Leftrightarrow (p \wedge \sim q)$
- ➡ $(p \Rightarrow q) \Leftrightarrow (\sim p \vee q)$
- ➡ $(p \Leftrightarrow q) \Leftrightarrow [(p \Rightarrow q) \wedge (q \Rightarrow p)]$